

เรื่องเด่นประจำฉบับ

เงินด่วน : ที่พึ่งหรือหลุมพรางของคนร้อนเงิน

เงินด่วนเป็นสินเชื่อบุคคลประเภทหนึ่งที่นับว่าเป็นแหล่งเงินทุนเสริมสภาพคล่องสำคัญให้กับผู้มีรายได้น้อยจำเป็นต้องใช้เงินเร่งด่วนหรือไม่สามารถกู้ยืมสินเชื่อทั่วไปจากธนาคารได้ แต่อย่างไรก็ตาม การแข่งขันรุนแรงและใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ในการขยายฐานลูกค้าและสร้างอุปสงค์ต่อธุรกิจเป็นการกระตุ้นให้ผู้บริโภคใช้จ่ายเกินตัว กระแสบริโภคนิยม และขาดวินัยทางการเงิน ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหานี้สินเชื่อบุคคลเร็วร้อนที่รุนแรงได้ นอกจากนี้ ช่องโหว่ของการกำกับดูแลประกอบกับความต้องการเงินทุนของลูกค้าที่ไม่สามารถใช้เงินในระบบได้นำไปสู่พัฒนาการของเงินด่วนหนึ่จนกระทั่งรูปแบบใหม่ที่ซับซ้อนและเอาเปรียบผู้บริโภคมากขึ้น แม้ว่าในระยะสั้นบริการเงินด่วนจะสามารถบรรเทาภาวะร้อนเงินได้ในระยะเวลาหนึ่ง แต่ผลสุดท้ายผู้เดือดร้อนทางการเงินมักตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบ และผลประโยชน์ในระยะสั้นมักไม่ค่อยคุ้มกับความเสียหายของฐานะทางการเงินของครอบครัวในระยะยาว

สถานการณ์ธุรกิจเงินด่วน

สินเชื่อบุคคลหรือเงินด่วนมีการให้บริการแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับมากขึ้นในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มีทั้งที่ดำเนินการโดยธนาคารและผู้ประกอบการที่ไม่ใช่ธนาคาร (Non Bank) เนื่องจากภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ความต้องการสินเชื่อภาคธุรกิจอยู่ในภาวะค่อนข้างซบเซา ประกอบกับการดำเนินธุรกิจมีความเสี่ยงมากขึ้นในภาวะที่เศรษฐกิจมีความผันผวนได้ง่าย รวมทั้งดุลบัญชีเดินสะพัดโดยเฉลี่ยมีฐานะเกินดุล ระบบการเงินมากจึงมีสภาพคล่องส่วนเกินมาก และได้ส่งผลให้ผู้ประกอบการในภาคการเงินหันมาให้ความสนใจในตลาดสินเชื่อส่วนบุคคลมากขึ้น และผลตอบแทนที่ดีดึงดูดให้บริษัทสินเชื่อเงินผ่อนจากต่างชาติเข้ามาประกอบธุรกิจในเมืองไทย และในช่วงเวลาดังกล่าวยังไม่มีการกำกับดูแลที่ครอบคลุมธุรกิจลักษณะนี้ทำให้มีการผ่อนปรนเรื่องกฎเกณฑ์และให้สินเชื่อได้ง่ายจึงมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ สินเชื่อทั่วไปในระบบธนาคารนั้นมีหลักเกณฑ์การพิจารณาที่เข้มงวดและต้องมีหลักประกัน ทำให้ประชาชนที่ยากจนหรือผู้ประกอบการที่ไม่มีแหล่งที่มาของรายได้ที่มั่นคงไม่สามารถเข้าถึงได้

.....ผู้กู้รายหนึ่งใช้บริการ “เงินด่วนสำหรับคนที่ไม่มีบัตรผ่อนสินค้าแต่
วงเงินเต็ม” จากเบอร์โทรศัพท์ที่ติดอยู่บนตู้โทรศัพท์สาธารณะ ผู้ให้กู้
ได้พาเขาไปร้านค้าแห่งหนึ่งเพื่อรับบัตรผ่อนชำระสินค้า และพนักงาน
ในร้านนำบัตรผ่อนชำระสินค้าของผู้เดินไปหลังร้าน สักพักหนึ่งก็นำ
เอกสารมาให้ลงชื่อ/สัญญาการกู้ แล้วผู้กู้สามารถรับบัตรผ่อนสินค้าได้
ซึ่งครั้งนี้เขาได้รับบัตรผ่อนสินค้าเป็นวงเงิน 100,000 บาท แต่ได้เงินสด
เพียง 75,000 บาท หลังจากนั้นผู้กู้ต้องผ่อนชำระกับบริษัทผู้ออกบัตร
เดือนละ 3,584 บาท เป็นเวลา 48 เดือน

.....ผู้ให้กู้รายนี้มีกลุ่มลูกค้าเป้าหมายคือ นักเรียน นักศึกษา ที่อาศัยอยู่ในหอพัก
และรอบ ๆ สถาบันการศึกษา คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 10 ต่อเดือน วงเงินสูงสุดในการ
ปล่อยกู้แต่ละรายไม่เกิน 5,000 บาท ผู้กู้ต้องเป็นนักศึกษาที่กู้เงินเรียน (ยกย)
เท่านั้น โดยจะยืมบัตร ATM และสมุดบัญชีเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาได้ วันที่เงินกู้ยืม
ถูกโอนเข้ามาในบัญชี นักศึกษารายนั้นก็พากันไปกดเงินเพื่อชำระหนี้ ผู้ให้กู้ก็คิดว่าเงิน
การช่วยเหลือผู้กู้ เนื่องจากจำเป็นต้องใช้เงินเป็นค่าเล่าเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน

พัฒนาการและรูปแบบของเงินด่วน: มีความหลากหลาย และซับซ้อนมากขึ้น

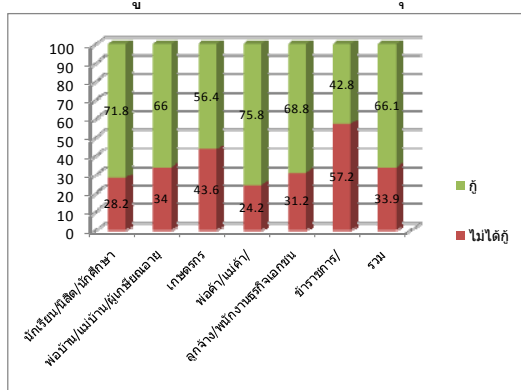
เงินด่วนในระบบ ประกอบด้วย การให้สินเชื่อในรูปแบบบัตร
เงินสด สินเชื่อเช่าซื้อหรือสินเชื่อเงินผ่อน และรีไฟแนนซ์
รถยนต์ เป็นต้น ซึ่งรูปแบบไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมากนักแต่
ความต้องการมีเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

เงินด่วนนอกกระบบ มีพัฒนาการมากขึ้น และในปัจจุบัน
มีรูปแบบซับซ้อนขึ้น แบ่งกลุ่มได้เป็น

- เงินกู้นอกระบบทั่วไป อาจมีสัญญาหรือใช้โฉนด
หรือของมีค่าเป็นหลักประกันซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้มานาน
ปัจจุบันใช้การยึดบัตรเอทีเอ็มสำหรับผู้มีรายได้น้อยประจำ ใน
กลุ่มที่เป็นนักเรียน นักศึกษานิยมการ “ฝาก” โทรศัพท์มือถือ
หรือแม้แต่การใช้รายได้จาก กยศ.เป็นหลักประกัน รวมถึง
การจำนำทะเบียนหรือการเช่าซื้อรถยนต์/รถจักรยานยนต์ซึ่ง
เป็นของตนเองอยู่แล้ว

.....ผู้กู้รายนี้ ตกงานมา 6 เดือน จึงกู้เงินด่วนเพื่อนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน หารายได้จากอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์เข้าไปสอบถามรายละเอียดและนัดพบกันที่ ห้างสรรพสินค้า มีผู้หญิงคนหนึ่งเป็นคนดำเนินการทำบัตรผ่อนสินค้าให้ โดยเขาต้องจ่ายเงิน 3,000 บาทในการเป็นค่าดำเนินการปลอมแปลงเอกสารต่าง ๆ เช่น ใบแสดงรายการเคลื่อนไหวในบัญชี (Statement) และหนังสือรับรองเงินเดือน เป็นต้น จากนั้นก็ให้เขายื่นกู้ จำนวน 300,000 บาท เมื่อได้รับอนุมัติบัตรผ่อนสินค้า แล้วนายหน้าจะดำเนินการนำบัตรไปรูดสินค้าจากร้าน 300,000 บาท หักค่านายหน้า 25 % และมีการผ่อนชำระหนี้จำนวน 48 งวด เป็นเงิน 516,000 บาท

แผนภูมิที่ 11 สัดส่วนผู้เป็นหนี้เงินด่วนจำแนกตามกลุ่มอาชีพ

ที่มา : สศช.

ตารางที่ 6 สัดส่วนผู้เป็นหนี้เงินด่วนในแต่ละกลุ่มอาชีพจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้

วัตถุประสงค์	นักเรียน/นักศึกษา	พ่อบ้าน/แม่บ้าน	เกษตรกร	อาชีพอิสระ	ลูกจ้างเอกชน	ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	รวม
เพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน	34.5	34.4	25.1	26.2	27.2	19.3	26.5
เพื่อการศึกษา	27.3	20.7	18.7	18.5	12.7	16.6	18.1
เพื่อการรักษาพยาบาล	0.0	11.6	4.5	6.3	6.8	4.7	5.8
ทุนหมุนเวียน	0.0	3.7	30.5	24.9	5.6	7.9	16.1
เครื่องใช้ในบ้าน/มือถือ/คอมพิวเตอร์	8.9	3.3	2.1	3.9	14.1	16.1	7.7
เพื่อซื้อสินค้า Brand name	4.9	0.0	0.0	0.0	1.7	1.7	1.0
เพื่อใช้ในการพนัน	7.6	0.8	1.1	1.7	2.6	1.9	2.3
เที่ยวกลางคืน/สังสรรค์	8.9	0.0	0.0	0.5	1.1	0.8	1.3
ผ่อนค่ารถ/ชำระหนี้	1.0	15.8	13.9	14.3	21.8	22.3	15.8
อื่นๆ	6.9	9.5	4.0	3.6	6.5	8.7	5.6
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา : สศช.

● เงินกู้ที่ให้กู้โดยอาศัย/อ้างอิงกับเครื่องมือทางการเงินในระบบ ที่มีการใช้กันมากได้แก่

(1) การอาศัยบัตรเครดิตเป็นเครื่องมือ โดยให้ลูกค้าที่มีบัตรเครดิตรูดซื้อสินค้าแล้วนำสินค้านั้นไปแลกเปลี่ยนเป็นเงินสดกับผู้ให้บริการเงินสดนอกระบบซึ่งผู้ให้บริการจะคิดค่าดำเนินการประมาณร้อยละ 10-20

(2) ให้เงินสดผ่านการอนุมัติสินเชื่อเงินผ่อน โดยผู้ถือบัตรใช้วิธีสมัครสินเชื่อเช่าซื้อหรือสินเชื่อเงินผ่อนเพื่อซื้อสินค้าตามร้านค้าที่มีป้ายให้บริการสินเชื่อเหล่านั้น แล้วผู้ให้บริการเงินกู้นอกระบบจะรับซื้อสินค้าดังกล่าวต่อโดยคิดค่าบริการประมาณร้อยละ 30 วิธีนี้ร้านค้าอาจเป็นผู้ให้บริการเงินกู้นอกระบบเสียเองทำให้ไม่ต้องยุ่งยากในการนำสินค้าออกไปขาย เปรียบเสมือนไม่มีการส่งมอบสินค้าแต่เป็นการให้กู้นอกระบบโดยทำสัญญาเช่าซื้อเป็นหลักประกัน ซึ่งผู้กู้จะต้องจ่าย 2 ต่อทั้งค่าดำเนินการและภาระผูกพันผ่อนชำระสินค้าพร้อมดอกเบี้ย

จากจำนวนการโฆษณาทั้งในเว็บไซต์และปิดป้ายตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น เสาไฟฟ้า ป้ายรถประจำทาง ตู้โทรศัพท์สาธารณะ การตั้งโต๊ะให้บริการในที่ชุมชน ฯลฯ ชี้ให้เห็นว่ามีธุรกิจประเภทนี้จำนวนมาก

ผลการสำรวจสถานการณ์หนี้เงินด่วน : ใครใช้อย่างไร

จากการที่ สศช. ได้มีการสำรวจเกี่ยวกับการเป็นหนี้เงินด่วนผู้ประกอบการที่มีโฆษณาและหนี้เงินด่วนนอกระบบของประชาชนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ มีผลสรุปสำคัญ ดังนี้

● กลุ่มตัวอย่างที่มีหนี้สินมีสัดส่วนร้อยละ 53.8 ประกอบด้วย กลุ่มที่เป็นหนี้เงินด่วนร้อยละ 33.5 และกลุ่มที่เป็นหนี้อื่น ๆ ร้อยละ 20.3

● กลุ่มพ่อค้าแม่ค้า/ผู้ประกอบการอาชีพอิสระมีสัดส่วนเป็นหนี้เงินด่วนสูงที่สุด รองลงมาคือนักเรียนนักศึกษา พนักงานเอกชน พ่อบ้านแม่บ้าน

● ร้อยละ 82.2 ของการใช้บริการเงินด่วนเป็นการกู้เงินนอกระบบ โดยกลุ่มเกษตรกร นักเรียนนักศึกษาและผู้ประกอบการอาชีพอิสระมีสัดส่วนการกู้เงินนอกระบบมากที่สุด และกลุ่มที่มีรายได้น้อยมีสัดส่วนเป็นหนี้เงินด่วนนอกระบบสูงกว่ากลุ่มที่มีรายได้สูง

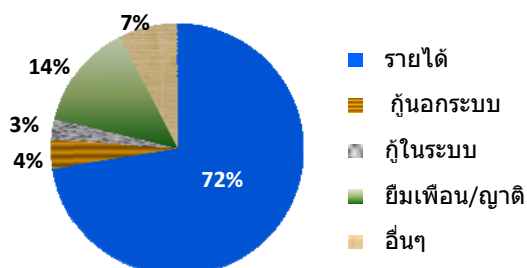
● สาเหตุที่กู้เงินด่วนส่วนใหญ่เป็นเพราะได้เงินง่าย สะดวกรวดเร็ว ไม่ต้องมีหลักประกัน ร้อยละ 67.4 เคยกู้ยืม

ตารางที่ 7 หนี้สินเฉลี่ย และสัดส่วนผู้กู้เงินด่วนจำแนกตามรูปแบบของเงินด่วน

รูปแบบของเงินด่วน	ผู้เป็นหนี้ (ร้อยละ)	หนี้เฉลี่ย (บาท)
ในระบบ		
สินเชื่อส่วนบุคคล	78.5	18,220
สินเชื่อจำนำรถยนต์	19.6	73,353
สินเชื่ออื่น ๆ เช่น สถาบันการเงิน เช่า	3.6	78,440
นอกระบบ		
เงินกู้ไม่มีหลักประกัน	67.6	12,324
เงินกู้โดยยึดโฉนดที่ดินเป็นประกัน	12.6	61,935
เงินกู้โดยการรูดบัตรเครดิต/บัตรช้อ	0.9	42,764
สินค้า		
เงินกู้โดยยืมบัตรเอทีเอ็ม/สมุดเงินฝาก	5.8	20,416
เงินกู้จำนำรถยนต์/จักรยานยนต์	9.5	37,006
เงินกู้จำนำโทรศัพท์มือถือ	5	3,119
เงินกู้จำนำคอมพิวเตอร์	0.9	8,050
เงินกู้จำนำเครื่องประดับ	18.5	10,144

ที่มา : สศช.

แผนภูมิที่ 12 แหล่งที่มาของเงินที่นำมาชำระหนี้

ที่มา : สศช.

.....ผู้กู้รายหนึ่งเป็นนักศึกษาเงินด่วนมาชำระหนี้หนี้ฟูลบอล โดยมีเพื่อนที่รู้จักแนะนำและพาไปกู้ แหล่งเงินกู้เป็นร้านขายเหล้าแห่งหนึ่ง โดยกู้ในวงเงิน 6,000 บาท คิดดอกเบี้ยร้อยละ 25 ต่อเดือน เมื่อไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามเงื่อนไขผู้กู้เคยถูกเจ้าหน้าที่ส่งลูกน้องมาทวงหนี้ แล้วพาไปข่มขู่จนได้รับบาดเจ็บสาหัส หลังจากนั้นนำไปปล่อยในที่เปลี่ยว พร้อมข่มขู่ให้หาเงินมาชำระภายในเวลาที่กำหนดมิฉะนั้นจะโดนทำร้ายร่างกายหนักกว่าเดิม ปัจจุบันยังถูกข่มขู่อยู่บ่อย ๆ ถูกทำร้ายร่างกาย ต้องคอยระวังตัวอยู่เสมอ แต่ไม่ได้แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือหน่วยงานอื่น ๆ เพราะกลัวเจ้าหน้าที่ทราบแล้วจะถูกทำร้ายร่างกายหนักขึ้นกว่าเดิม และปัจจุบันผู้กู้รายนี้ยังเป็นผู้กู้หนี้และหาเงินมาชำระหนี้ด้วยการทำอาชีพเสริมเดินโหมบอลล"

จากแหล่งเงินทุนอื่น ส่วนใหญ่เป็นโรงรับจำนำ มีเพียงร้อยละ 19.1 ที่เคยใช้ธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 13.5 มีการติดต่อขอกู้เงินจากสถาบันการเงินก่อนกู้เงินด่วน แต่ส่วนใหญ่เกือบร้อยละ 90 ไม่ได้รับอนุมัติ

- วัตถุประสงค์ของการกู้เงินด่วนส่วนใหญ่เป็นการกู้เพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เพื่อการศึกษา เพื่อลงทุน/เป็นทุนหมุนเวียน และชำระหนี้ ตามลำดับ เกษตรกรและผู้ประกอบอาชีพอิสระกู้เพื่อลงทุน/เป็นทุนหมุนเวียนมากที่สุด ประเด็นที่น่าห่วงคือมีผู้กู้เพื่อผ่อนค่ารถ/ชำระหนี้ร้อยละ 15.8 โดยเฉพาะกลุ่มข้าราชการ และลูกจ้างมีสัดส่วนมากกว่ากลุ่มอื่น เป็นวิธีการหมุนหนี้ที่จะก่อหนี้เป็นลูกโซ่ และกลุ่มนักเรียนนักศึกษามีการนำไปเพื่อใช้หนี้พนัน เที่ยวกลางคืน/สังสรรค์/ดื่มสุรา และซื้อสินค้าแบรนด์เนม

- กลุ่มตัวอย่างมีภาระหนี้เงินด่วนเฉลี่ยคนละ 35,090 บาท ลูกหนี้เงินด่วนในระบบที่กู้สินเชื่อส่วนบุคคลมีหนี้เฉลี่ย 18,220 บาท สินเชื่อจำนำรถยนต์มีหนี้เฉลี่ย 73,353 บาท กรณีลูกหนี้เงินด่วนนอกระบบแต่ละประเภทค่าเฉลี่ยจะต่างกัน เช่น การกู้แบบไม่มีหลักประกันซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 67.6 มีหนี้เฉลี่ย 12,324 บาท ส่วนประเภทที่มีโฉนดที่ดินเป็นหลักประกันมีหนี้เฉลี่ย 61,935 บาท เป็นต้น

- ความสามารถในการชำระหนี้ ส่วนใหญ่สามารถชำระได้ตามเงื่อนไข มีร้อยละ 5.7 ที่มีปัญหาการชำระหนี้ อย่างไรก็ตาม ผู้ที่สามารถชำระหนี้ได้นั้น มีถึงร้อยละ 25.8 ที่ใช้วิธีกู้จากแหล่งอื่นมาชำระหนี้

ผลกระทบของหนี้เงินด่วน

การใช้เงินด่วนสามารถช่วยแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันที่ทั้งที่และสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ แต่มีผลในด้านลบ ได้แก่ การกู้ยืมได้สร้างแรงจูงใจให้คนใช้จ่ายฟุ่มเฟือยและขาดวินัยทางการเงิน ค่าใช้จ่ายสูงขึ้นจากภาระดอกเบี้ยที่ค่อนข้างสูงซึ่งมีทั้งที่เห็นชัดเจนและแอบแฝง เช่น ดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม และค่าบริการนานาชนิด กระทั่งต่อฐานะการเงินของครอบครัวโดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยที่มีความเปราะบางทางการเงินอยู่แล้ว เกิดความเครียดและหวาดระแวงจากการทวงหนี้แบบคุกคาม บางรายต้องลาออกจากงานเพื่อหนีหนี้ บางรายคิดฆ่าตัวตาย และครอบครัวแตกแยก นอกจากนี้ ยังมีปัญหาถูกฉ้อโกงจากการทำธุรกรรมกับผู้ประกอบการนอกระบบที่ไม่สามารถเอาผิดในทางกฎหมายได้ เช่น เอรอดไปจำนำแต่กลับกลายเป็นสัญญาเช่า

ซื้อรถยนต์ตัวเอง ได้รับเงิน 6 หมื่นกว่าบาทแต่มีหนี้เช่าซื้อ แสกว่าบาท ผู้ที่แก้ไขปัญหาหนี้สินไม่ได้บางรายหาทางออก ด้วยการก่ออาชญากรรม เช่น ค้ายาเสพติด หารายได้จาก การเล่นหวย/เดินโปยบอล ลักทรัพย์ ต้มตุ๋น/หลอกลวง เป็นต้น ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมา

การขยายตัวของบริการและหนี้เงินด่วนสะท้อนถึงช่องว่างระหว่างความต้องการใช้เงินและการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ผลตอบแทนที่ดีทำให้ผู้ให้บริการเข้ามาทำธุรกรรมเพิ่มขึ้นทั้งที่อยู่และไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของกฎหมาย ผู้ให้บริการมีแนวโน้มเปลี่ยนจากคนในท้องถิ่นที่และรู้จักกันเป็นคนไม่รู้จัก มีการโฆษณาชักจูงให้ใช้บริการ ผู้กู้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินได้ง่ายขึ้น แม้ว่าเงินด่วนจะเป็นช่องทางในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า สร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ อย่างไรก็ตาม หากไม่ระมัดระวังจะทำให้มีปัญหานี้สินเพิ่มขึ้น คราวเรือนมีความเปราะบางทางการเงินมากขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยถึงปานกลาง นอกจากนี้ ยังมีส่วนสร้างนิสัยบริโภคนิยมและทำให้ครัวเรือนขาดวินัยทางการเงิน แก้ไขปัญหารายได้ไม่พอกับรายจ่ายด้วยการกู้ และหากใช้วิธีหมุนหนี้ก็จะเกิดการก่อหนี้ไม่มีที่สิ้นสุด

มาตรการภาครัฐกับปัญหานี้สินภาคครัวเรือน

ปัญหานี้สินภาคครัวเรือนเป็นปัญหาเรื้อรังมานาน ที่ผ่านมารัฐบาลได้ดำเนินมาตรการเพื่อการแก้ไขปัญหานี้สินที่สำคัญในหลายแนวทาง ดังนี้

- การขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุน เช่น สินเชื่อนาการประชาชนโดยธนาคารออมสิน ตั้งแต่เริ่มโครงการในปี 2544 ถึงตุลาคม 2552 ได้อนุมัติเงินกู้รวม 1.97 ล้านราย จำนวนเงิน 55,175 ล้านบาท กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองปัจจุบันมีอยู่เกือบ 8 หมื่นกองทุน มีสมาชิก 10.4 ล้านราย แม้ว่ากองทุนหมู่บ้านค่อนข้างครอบคลุมประชาชนได้มาก แต่ในทางปฏิบัติมีการใช้เงินผิดวัตถุประสงค์อยู่บ้าง เช่น บางรายนำไปซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค
- การปรับโครงสร้างหนี้ภาคครัวเรือน ในปี 2548 มีการดำเนินการ 2 ส่วน 1) ปรับโครงสร้างหนี้ในระบบธนาคารของรัฐ มีลูกหนี้ที่เจรจาสำเร็จ 1.05 แสนราย และ 2) ปรับโครงสร้างหนี้ในระบบเข้าสู่ธนาคารของรัฐ มีผู้เข้าสู่การเจรจาประมาณ 2 แสนราย มูลหนี้ 14,850 ล้านบาท (ประมาณร้อยละ 10 ของลูกหนี้ในระบบ) ได้รับอนุมัติเงินจากธนาคารเพียงร้อยละ 31 โดยส่วนใหญ่มีปัญหาลูกหนี้มีมูลหนี้สูงกว่ารายได้ที่ผ่อนชำระ และขาดรายละเอียดยของลูกหนี้
- ส่งเสริมการออมชุมชน มีการจัดทำแผนแม่บทการเงินฐานราก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนองค์กรการเงินชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้กับสมาชิก สร้างวินัยทางการเงิน ส่งเสริมการออม ตลอดจนสามารถสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน แต่ยังคงผลักดันให้มีการขับเคลื่อนแผนฯ อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ในระยะต่อไปการบังคับใช้กฎหมายการออมแห่งชาติ (กอช.) ก็จะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมการออมของแรงงานนอกระบบได้มากขึ้น ซึ่งขณะนี้อยู่ในกระบวนการร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีไปแล้วเมื่อ วันที่ 20 ตุลาคม 2552
- การให้คำปรึกษา รัฐมีหน่วยงานในการให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือลูกหนี้ที่ประสบปัญหาถูกฟ้องร้องดำเนินคดี ได้แก่ศูนย์ดำรงธรรม สำนักงานอัยการ สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคยังได้เปิดศูนย์การปราบปรามการทวงหนี้โหด อย่างไรก็ตาม การใช้บริการยังมีไม่มากเนื่องจากลูกหนี้ไม่ทราบและเกรงกลัวอิทธิพลของผู้ให้กู้

สำหรับมาตรการที่จะดำเนินการในระยะต่อไป มีดังนี้

- คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 29 กันยายน 2552 อนุมัติงบประมาณ 1.95 หมื่นล้านบาท เพื่อเพิ่มเงินทุนหมุนเวียนให้กับกองทุนหมู่บ้านที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลแล้วซึ่งมีประมาณ 7 หมื่นกองทุนในอัตรากองทุนละ 2-6 แสนบาท ตามจำนวนสมาชิกของกองทุน สำหรับกองทุนที่ยังไม่เป็นนิติบุคคลประมาณ 8,000 กองทุน เมื่อจดทะเบียนแล้วจึงจะอนุมัติ

งบประมาณให้ คาดว่าจะทำให้สมาชิกเข้าถึงบริการเพิ่มขึ้น 9 แสนราย นอกจากนี้ มีการแก้ไขระเบียบกองทุนขยายระยะเวลาการชำระคืนหนี้จาก 1 ปี เป็น 2 ปี

- การปรับโครงสร้างหนี้ โดยแปลงหนี้นอกระบบเป็นหนี้สถาบันการเงินของรัฐ ในวงเงินรายละไม่เกิน 200,000 บาท โดยมีเงื่อนไขว่าเป็นหนี้ที่กู้เพื่อการประกอบอาชีพ เปิดให้ประชาชนลงทะเบียนตั้งแต่ 1-31 ธันวาคม 2552 และมีแนวคิดในการจัดระเบียบธุรกิจเงินกู้นอกระบบโดยออกกฎหมายและจดทะเบียนผู้ประกอบการนอกระบบ อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจของ สศช. กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 51.8 ยังไม่ทราบเกี่ยวกับมาตรการภาครัฐในการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคประชาชน

แนวทางในการลดปัญหาจากหนี้เงินด่วน

การดำเนินงานที่ผ่านมายังเน้นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เช่น การขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุนซึ่งในบางครั้งการดำเนินการจะไม่เกิดประสิทธิผลเท่าที่ควร หรือก่อให้เกิดผลในทางลบหากไม่สามารถกำกับหรือติดตามผลการใช้เงินกู้ผิดวัตถุประสงค์ หรือแม้จะมีการโอนหนี้เข้าสู่ในระบบแต่ก็กลับมาสู่ระบบอีก ดังนั้นการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน สำหรับประชาชนผู้กู้เงินต้องยึดหลักตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการสร้างค่านิยมของการไม่เป็นหนี้ ใช้จ่ายเฉพาะสิ่งที่จำเป็นโดยกำหนดแผนใช้จ่ายอย่างรอบคอบ รวมถึงหารายได้เพิ่ม และการเพิ่มการออมเพื่อให้มีหลักประกันและความมั่นคงเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน ภาครัฐ ควรสนับสนุนให้มีแหล่งเงินทุนหรือสินเชื่อรายย่อยให้บริการแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งมีการกำกับการใช้เงินกู้เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ สนับสนุนองค์กรการเงินชุมชน และจัดระเบียบเงินกู้นอกระบบโดยเปิดโอกาสให้ผู้สนใจเข้ามาจดทะเบียนเพื่อไม่ให้กระทำการเอาเปรียบต่อผู้บริโภค ทบทวนกฎหมายห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราให้เหมาะสมกับภาวะปัจจุบันเพื่อลดการทำธุรกรรมแฝงหรือสัญญาแบบเล็งกฎหมาย ให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและข้อกฎหมายเพื่อป้องกันการเอาเปรียบ/ฉ้อโกงผู้บริโภค การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์หน่วยงาน/องค์กรที่ให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือลูกหนี้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม แนวทางการแก้ปัญหาหนี้สินครัวเรือนไม่ว่าจะเป็นหนี้เงินด่วนหรือหนี้ประเภทอื่น ๆ ที่มีความยั่งยืนนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องมุ่งเน้นการสร้างฐานรายได้ที่มั่นคงของประชาชน การส่งเสริมการออม และการปลูกฝังการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการใช้จ่ายอย่างพอประมาณตามความจำเป็นอย่างสมเหตุสมผล